

ÅRSMELDING 2018

Innhold

KLINISK ARBEID

- 4 Klinikken
- 5 Statistikk: Hvor kommer pasientene fra?
- 6 Sexologisk rådgivning
- 6 Celleprøvetaking for minoritetskvinner
- 7 Samtalegruppe for unge transpersoner
- 7 Posteksponeringsprofylakse – PEP
- 7 Helsetilbud til personer som kjøper sex
- 8 Chat og chatbot
- 10 HPV-vaksiner
- 11 Sexogsamfunn.no, Prevensjonsguiden
- 12 Dypdykk i statistikken

UNDERVISNING

- 14 Onsdagskurs
- 14 Prevensjonspermen
- 15 Kurs og hospitering for helsepersonell
- 16 Seksualitetsundervisning for niendeklassinger
- 18 Superbrukere p-stav
- 19 Metodebok for seksuell helse
- 20 HFU-dagene 2018
- 21 HFU-skolen

PÅVIRKNINGSARBEID

- 22 Politiske saker 2018
- 23 Politiske innspill
- 24 Skamløpisen 2018
- 26 The unknown greatness of the clitoris
- 27 Viva la Vulva - ei selfiebu
- 28 Nasjonalt SRHR-nettverk
- 28 Vulvaforum
- 29 Ungdomsgruppa
- 29 Kronprinsessen på besøk
- 30 Medieoppslag i 2018

Stiftelsen Sex og samfunn

FORMÅL

Sex og samfunn er en ideell stiftelse som har som formål å arbeide for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, både på individ-, gruppe- og samfunnsnivå. Arbeidet skal være forankret i prinsippet om at alle individer har kontroll og bestemmer fritt over egen kropp og seksualitet. Stiftelsen skal arbeide for dette formålet gjennom klinisk og pedagogisk virksomhet, samt gjennom faglig utvikling og politisk påvirkningsarbeid. Stiftelsen er partipolitisk uavhengig.

STYRET

Sex og samfunns styre ledes av Britt-Ingjerd Nesheim. Styremedlemmer i 2018 var Mathias Berstad Malmgren (nestleder), Freddy André Øvstegård, Nora Mehlsen, Marius Johansen og ansattrepresentant Stine Solli. Vara for ansattrepresentant var Line Bø Leren.

ANSATTE

I 2018 var det 22 personer (14,31 årsverk) i faste stillinger. I tillegg tok 48 personer vakter ved klinikken (inkludert HPV-vaksinering), som undervisere og på vår chat-tjeneste. Totale årsverk var 20,22.

Maria Røsok er daglig leder og Tore Holte Follestad er assisterende daglig leder.

FINANSIERING

Sex og samfunn finansieres av tilskudd fra Oslo kommune, Helsedirektoratet og Justisdepartementet, samt egne inntekter fra kurs og undervisning, salg av *Metodebok for seksuell helse* og *Prevensjonspermen*, samt inntekter fra HPV-vaksinering. I 2018 hadde Sex og samfunn driftsinntekt på 20,3 millioner kroner og et underskudd på 474 667 kroner.

HISTORIE

Sex og samfunn ble etablert 8. februar 1971 som *Sosialistiske legers forenings klinikk for seksuell opplysning (SOSLF)*. I 1990 ble SOSLF slått sammen med *Oslo Arbeidersamfunns kontor for prevensjon og abort*, og navnet ble endret til *Klinikk for seksuell opplysning (KSO)*. I 2008 ble navnet endret til *Sex og samfunn*.

Helt siden etableringen i 1971 har begrepet *selvbestemt* vært en grunnpilar for arbeidet. Sex og samfunn ble etablert for å delta i kampen for selvbestemt abort, og var sentrale i å kjempe fram Lov om selvbestemt abort, vedtatt i 1978. Våre leger og sykepleiere hjalp kvinner til å få utført abort, satte søkelys på urettferdigheten i abortnemndssystemet og deltok aktivt i samfunnsdebatten.

Etter at abortloven trådte i kraft ble den viktigste oppgaven å forebygge uplanlagt graviditet. De ansatte arbeidet for å endre legers praksis ved forskrivning av prevensjon, og mente at kvinnens sosiale tilhørighet, om hun var forlovet, gift eller ugift ikke skulle ha innvirkning på hennes tilgang til prevensjon. Kvinnen skulle selv bestemme, uten spørsmål om årsak til hennes ønske.

Sex og samfunn har alltid vært, og vil alltid være, en spydspiss i arbeidet for bedre seksuell og reproduktiv helse og rettigheter for alle.

Sex og samfunn har en omfattende virksomhet. Vi deler arbeidet vårt inn i tre hovedområder:

KLINISK ARBEID

Vårt kliniske arbeid inkluderer blant annet poliklinikken samt tilbud om sexologisk rådgivning, samtalegrupper for unge transpersoner, helse-tilbud for personer som kjøper sex, oppfølging etter oppstart med PEP, HPV-vaksinering, vår nasjonale chat-tjeneste og vår chatbot.

UNDERVISNING

Vi underviser årlig opptil 6.000 niendeklasseelever i Oslo skolen, og i tillegg holder vi kurs og opplæring for helsepersonell over hele landet, studenter ved høyskoler og universiteter, for hospitanter, og for minoritetsetniske personer i Osloområdet.

PÅVIRKNINGSARBEID

Sex og samfunn har hatt en viktig politisk stemme siden etableringen i 1971. Vi bidrar til å sette dagsorden både politisk og i mediene, og påvirkningsarbeidet er en stadig større del av vår virksomhet.

40 år med selvbestemt abort

I 2018 kunne vi markere at abortloven var 40 år. Da Sex og samfunn ble etablert for 47 år siden var det nettopp for å delta i kampen for selvbestemt abort. Og tenk at vi, 47 år senere, igjen måtte aktivt ut å kjempe!

Lov om selvbestemt abort var en stor seier, og med den fikk kvinner endelig råderett over egen kropp. Loven har stått stødig siden, og vi er heldige som har en god abortlov i Norge. Likevel er abort fortsatt svært tabu- og skambelagt, og det må vi jobbe for å motvirke. Når en kvinne blir uønsket gravid, har hun to valg. Ingen av valgene skal hun føle skam for.

Der Sex og samfunn ønsker å utvide retten til selvbestemt abort og fjerne nemndene, opplever vi at abortloven trues fra flere kanter. I 2014 hadde vi reservasjonsrettdebatten, da spørsmålet om hvorvidt fastleger kunne reservere seg mot å henvise kvinner til abort ble et tema i den politiske debatten. I 2018 førte et politisk spill om regjeringsmakt til at abortloven igjen ble satt under press da den mye omtalte paragraf 2c ble foreslått endret. Som en reaksjon ble det i september arrangert demonstrasjoner i over 30 norske byer, hvor tusenvis møtte opp for å gi klar beskjed til dem ved makta: *Ikke rør abortloven!*

I 2018 har vårt formål *Frihet fra skam - Frihet til å velge* vært høyaktuelt. Seksuell helse har vært høyt oppe på agendaen i samfunnsdebatten, kampen for selvbestemmelse har fått fokus og #metoo har hjulpet til med å flytte skylden der den hører hjemme.

Vi ser at etterspørselen etter alt det vi jobber for er økende. Flere besøker oss på klinikken, flere har spørsmål til vår chat-tjeneste, vi mottar flere forespørsler etter kurs og undervisning om tematikken, og mediene har gitt mye spalteplass til seksuell helse i 2018. Vi er glade for, og ikke minst stolte av, å få være med på å gjøre en forskjell på dette feltet.

Maria Røsk
daglig leder

Britt-Ingjerd Nesheim
styreleder

KLINISK ARBEID

Sex og samfunns klinikk ligger sentralt på Grünerløkka i Oslo, og er selve navet i vårt arbeid. Alle våre tjenester er gratis og tilgjengelige for alle opp til 25 år. I underkant av 57 000 henvendelser ble registrert i 2018, fordelt på poliklinikken og vår chat. Klinikken er åpen for forhåndsbestilte timer på dagtid alle ukedager, og for drop-in mandag til torsdag mellom klokken 15 og 19.00.

Vår kompetanse og vårt kliniske arbeid utgjør grunnlaget for vårt øvrige arbeid, blant annet utarbeidelse av ressurser som

sexogsamfunn.no, *Metodebok for seksuell helse* og *eMetodebok.no*, kurs og undervisning vi holder for helsepersonell fra hele landet, samt vårt påvirkningsarbeid.

KLINIKKEN

I underkant av 18 000 hadde timekonsultasjon eller kom på drop-in ved klinikken i 2018. I tillegg ble det i 2018 gjennomført over 12 000 selvtester, og nesten 5 000 fikk HPV-vaksine. Vi mottok i overkant av 9 000 henvendelser per telefon, epost og brev, og våre chatverter besvarte 12 800 chat-samtaler i 2018.

17 761

tok klamydiatest ved
Sex og samfunn i 2018

1 914

testet positivt for klamydia
ved Sex og samfunn i 2018

712

fikk satt inn spiral hos
Sex og samfunn i 2018

12 802

kontaktet oss via
vår chat i 2018

713

fikk satt inn p-stav hos
Sex og samfunn i 2018

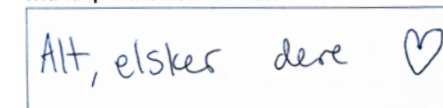
4 835

fikk HPV-vaksine hos
Sex og samfunn i 2018

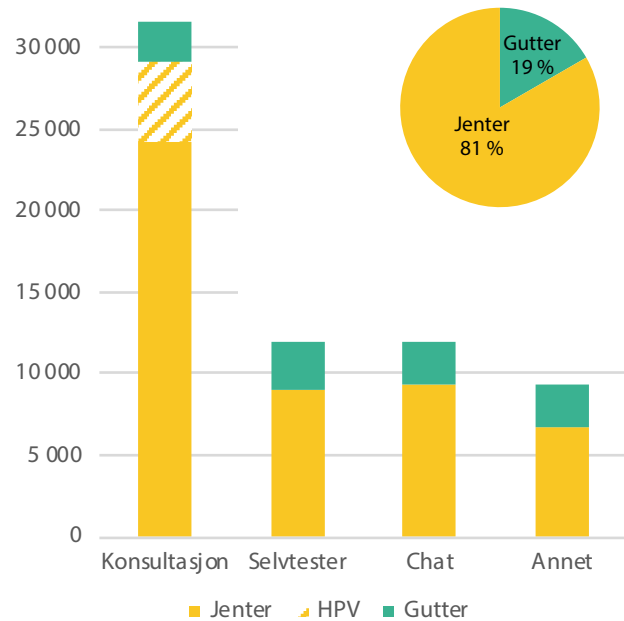

Sex og samfunn er alltid opptatt av å bli bedre, og derfor evaluerer vi alt vi gjør. Gjennom årlige brukerundersøkelser får vi tilbakemeldinger fra pasientene ved kveldsklinikken. Jevnt over er de fleste svært fornøyde med tilbudet, og vi er veldig glade for de fine tilbakemeldingene vi får. De negative tilbakemeldingene er i hovedsak knyttet til lang ventetid.

Hva var positivt med besøket?

En av de hyggeligste tilbakemeldingene vi fikk i 2018 – fra en som var innom kveldsklinikken.

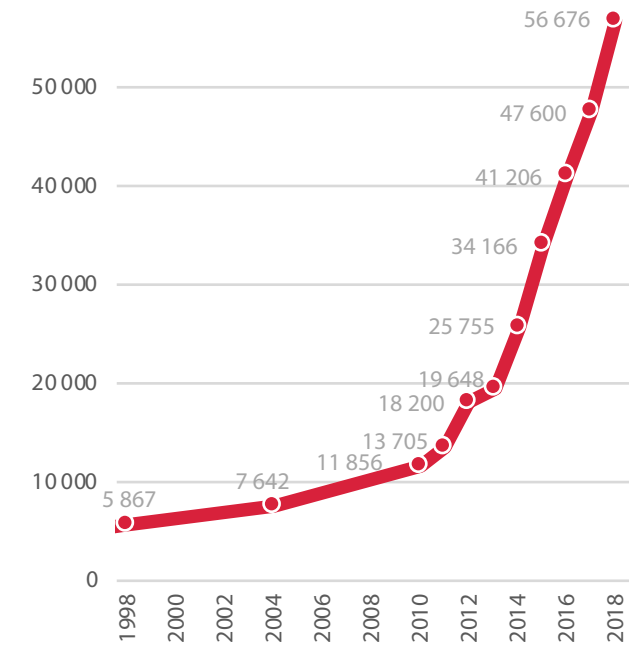

40 000 FLERE HENVENDELSER PÅ TI ÅR

I 2018 mottok vi i ca. 57 000 henvendelser, inkludert 35 000 konsultasjoner. Dette gjør Sex og samfunn til Norges største senter for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Antall konsultasjoner økte med 5 600 fra 2017. På ti år er antall konsultasjoner mer enn femdoblet.

Grafen til venstre viser hvordan konsultasjonene fordelte seg på type. 49 prosent var vanlige konsultasjoner med lege/sykepleier på klinikken, 19 prosent var selvtester, 19 prosent chat, 14 prosent annet.

81 prosent av pasientene var jenter. Jenteandelen har vært uvanlig høy de siste to årene, i hovedsak på grunn av HPV-vaksineringsprosjektet.

HVOR KOMMER PASIENTENE FRA?

83 prosent av pasientene som besøkte oss i 2018 bodde i Oslo. Av disse bodde flesteparten i bydelene Grünerløkka, St. Hanshaugen og Frogner. De som brukte Sex og samfunn minst oppga bostedsadresse i bydelene Stovner, Grorud og Ullern.

18 PROSENT AV OSLO-UNGDOM VAR INNOM SEX OG SAMFUNN I 2018

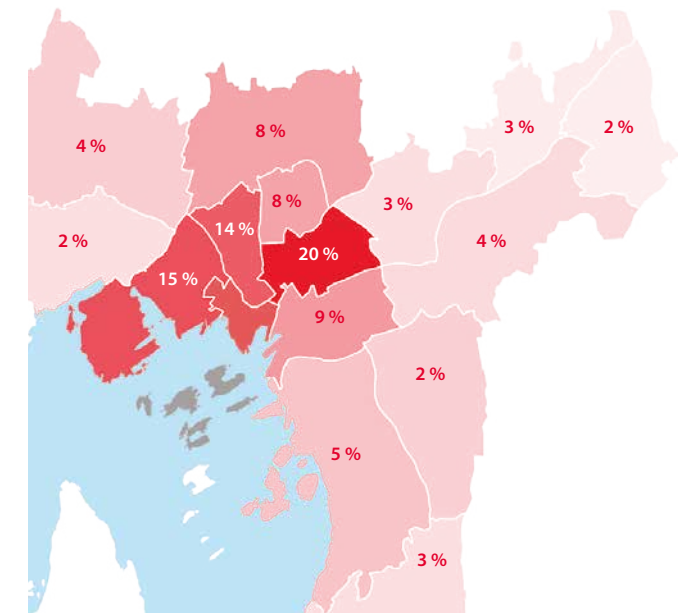
I 2018 var det over 13 000 pasienter med adresse i Oslo innom klinikken. Det er bosatt ca. 75 000 personer mellom 15 og 25 år i Oslo.

* Unge i bydel: Antall folkeregistrerte i bydelen mellom 15 og 25 år per 31. desember 2017. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

** Andel er en sammenligning av antall pasienter og folketall. Unge som er folkeregistrert i annen bydel/kommune enn de bor i kan gi skjevhet i statistikken.

	Pasienter	Unge i bydel*	Andel **
Grünerløkka	2 574	4 597	56 %
Frogner	1 938	7 052	27 %
St. Hanshaugen	1 808	5 102	35 %
Gamle Oslo	1 118	5 249	21 %
Sagene	1 035	4 429	23 %
Nordre Aker	1 018	6 766	15 %
Nordstrand	661	5 618	12 %
Vestre Aker	529	5 452	10 %
Østensjø	507	5 318	10 %
Alna	418	5 880	7 %
Søndre Nordstrand	361	5 497	7 %
Bjerke	360	3 447	10 %
Ullern	296	3 156	9 %
Grorud	236	3 447	7 %
Stovner	200	4 449	4 %
Oslo-pasienter	13 373		

Fordeling av pasienter etter bydel 2018

SEXOLOGISK RÅDGIVNING

I sexologisk rådgivning får pasienten hjelp til å bedre forholdet til egen seksualitet og eventuell seksuell relasjon med andre.

Sex og samfunn har i flere år hatt tilbud om gratis sexologisk rådgivning. Tilbudet er unikt i landet, og det er stor etterspørsel etter vår kompetanse, blant pasienter og helsearbeidere, samarbeidspartnere og utdanningsinstitusjoner. Til sammen har våre rådgivere 18 års erfaring og bred kompetanse innen sexologi.

Flere av pasientene våre har blitt henvist av annet helsepersonell (psykologer, leger, helsesøstre), da disse opplever manglende kompetanse på feltet. Vi ser at mange pasienter ikke ønsker å ta opp seksuelle problemstillinger med behandlere, at de får lite respons dersom de gjør det, og vi erfarer også at få behandlere tar initiativ til å snakke om seksualitet i konsultasjoner.

I løpet av 2018 hadde vi kontakt med 155 pasienter, som totalt hadde 243 konsultasjoner. De fleste pasientene opplevde smerter under og etter samleie, ereksjonssvikt eller hadde nedsatt sexlyst. I tillegg ble vi kontaktet av flere som hadde vært utsatt for ulike typer krenkelser, og som blant annet hadde utfordringer med å ta hensyn til egne behov og grenser.

TILBUD OM CELLEPRØVETAKNING FOR MINORITETSKVINNER

11. desember arrangerte vi helsedag for minoritetskvinner i Oslo, sammen med Norske Kvinners Sanitetsforening, Røde Kors Oslo, Kreftforeningen, Bydelsmødre, OUS seksjon for likeverdige helsetjenester og pasientsikkerhet, Folkehelseinstituttet ved Nasjonalt kompetansesenter for migrasjons- og minoritetshelse (NAKMI), Livmorshalsprogrammet i Kreftregisteret og Gynkreftforeningen.

På Røde Kors Oslos kvinnesenter Stella ble det denne dagen holdt foredrag om celleprøver, HPV-vaksine og familieplanlegging, med simultantolkning til flere språk. Parallelt med dette hadde Sex og samfunn et tilbud om celleprøvetakning, med tolk tilstede. Kvinnene ble rekruttert av Bydelsmødre i Oslo.

For å skape en trygg ramme var det ikke åpent for de vanlige pasientene ved Sex og samfunn denne dagen.

Gjennom prosjektet nådde vi ut til 25 kvinner som kanskje ellers ikke ville tatt en celleprøve. Et av målene våre var å gi kvinnene økt kunnskap og en god opplevelse av å ta celleprøve. Håpet er at de vil dele kunnskapen og den positive erfaringen med venner, døtre og i nettverkene sine. På lengre sikt håper vi at flere minoritetskvinner skal oppsøke fastlegen for å ta celleprøver.

Celleprøveteamet besto av legene Maria Tromsdal og Trine Aarvold, og jordmor Eva-Johanne Meldahl. Snittalderen blant pasientene var 41,6 år. 90 % kom fra Alna og Stovner. Ingen prøver viste kreft. Alle pasientene og fastlegene deres fikk prøvesvar og informasjon om prosjektet.

SAMTALEGRUPPE FOR UNGE MED UTFORDRINGER KNYTTET TIL KJØNNSENTITET

Vi gjennomførte i 2018 to samtalegrupper for unge med utfordringer knyttet til kjønnsidentitet. Begge grupper hadde seks samlinger. Deltagerne i gruppen var i alderen 19-25 år og hadde ulike typer kjønnsidentitet; transmann, transkvinne, ikke-binær. De fleste var bosatt i Oslo, men enkelte også i omkringliggende fylker på Østlandet.

Tema i gruppesamlingene var blant annet hverdagen, behandling, passering, helse, dysfori og seksualitet.

Deltagerne i samtalegruppene etterlyser mer undervisning om kjønnsidentitet på skolene, flere lavterskel samtale- og gruppetilbud, en nettressurs hvor de kan finne forståelig informasjon om kjønnsidentitet, og mer kompetente psykologer, helsesøstre, leger og lærere med bedre kunnskap om kjønnsidentitet.

I etterkant av samtalegruppene har vi hatt individuell samtaleoppfølging av to transpersoner, og ni transpersoner har benyttet seg av tilbud om avtaler for hormoninjeksjoner.

PEP

Sex og samfunn tilbyr oppfølging av pasienter på PEP (posteksponeringsprofylaktisk behandling) som henvises fra Oslo legevakt. PEP gis til personer som har vært i en situasjon hvor de kan ha blitt smittet av hiv, og behandlingen kan hindre overføring av viruset. Behandlingen er en kur med antivirustabletter som skal tas i 4 uker. PEP-behandling bør komme i gang så tidlig som mulig, helst innen 4 timer og senest innen 48 timer. Pasienten får med seg de første dosene og en resept for å hente ut resten av medisinen på apotek. Det tas blodprøver etter 2, 4 og 6 uker.

I 2018 fulgte vi opp 77 pasienter fordelt på 264 konsultasjoner. Over halvparten av pasientene var menn som hadde sex med menn. Tilbudet har ingen aldersgrense, og inkluderer prøvetaking, samtale og rådgivning om seksuell og psykisk helse. Vi henviser også pasienter til fastlege og spesialisthelsetjenesten.

I 2018 fikk to av pasientene påvist klamydia. Ingen av pasientene hadde hiv.

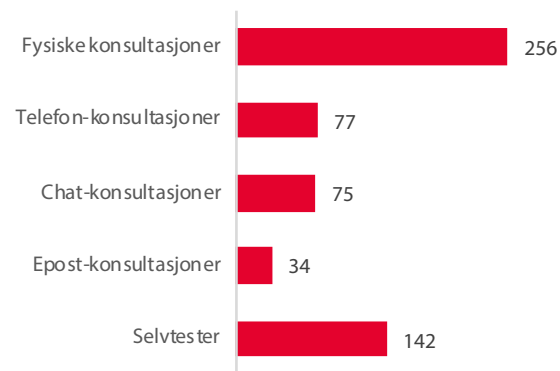
PERSONER SOM KJØPER SEX

Sex og samfunns helsetilbud til personer som kjøper sex inkluderer smittesjekk, samtaletilbud om seksuell og psykisk helse samt tilbud om chat.

Tilbudet har ingen aldersgrense og er åpent for alle kjønn. Vi har taushetsplikt og brukerne er helt anonyme. Tilbudet har vært tilgjengelig siden 2014.

Prosjektets nettside, www.smittesjekk.no, har i 2018 hatt ca. 18.000 sidevisninger. Vi ser at mange brukere får informasjon om helsetilbudet via denne siden samt at flere tar kontakt via Sex og samfunns chat.

I 2018 har vi fokusert på å dele våre erfaringer fra prosjektet, både gjennom kurs for helsepersonell og til samfunnet for øvrig, gjennom medieuttalelser.

Vi hadde 584 konsultasjoner med personer som kjøper sex i 2018. Det var 190 fysiske konsultasjoner i prosjektet og 66 konsultasjoner på klinikk hvor sexkjøp ble oppgitt.

Leder for «Personer som kjøper sex»-prosjektet, Tale Wetteland Stoa på TV 2s program «Snakk med Linn Wiik».

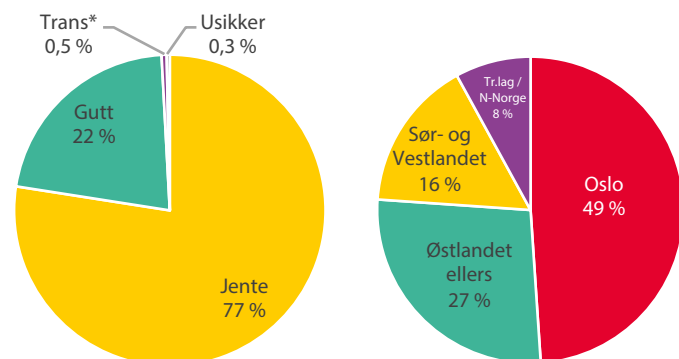
Chat

Sex og samfunns chat ble lansert høsten 2015, og målet var å nå ut til unge som har spørsmål vedrørende kropp og seksualitet, uavhengig av bosted. I 2018 betjente vi totalt 12 802 samtaler, 55 % økning (4 542 flere samtaler) fra 2017. Majoriteten av brukerne (45 %) er i aldersgruppen 20-25 år. I 2018 økte antallet samtaler per dag med 43 %, fra 43 samtaler til 61 samtaler per dag.

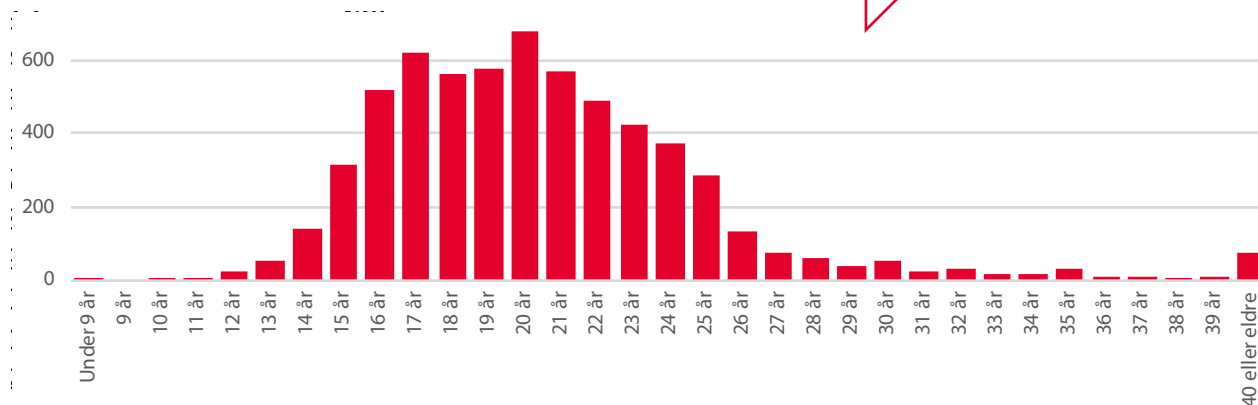
Tjenesten vår besvares av kvalifisert helsepersonell, henholdsvis sykepleiere, helsesøstre, psykologer og

legestudenter. Kildene som benyttes i samtalerne er Sex og samfunns egen Metodebok for seksuell helse, emetodebok.no, Prevensjonsguiden og våre nettsider. Alle som kontakter vår chat er anonyme.

De hyppigste samtaleemnene var prevensjon og seksuelt overførbare infeksjoner, samt spørsmål om kropp og ulike tema som kommer inn under seksuell trivsel. Også fagpersoner tar kontakt med oss via vår chat.

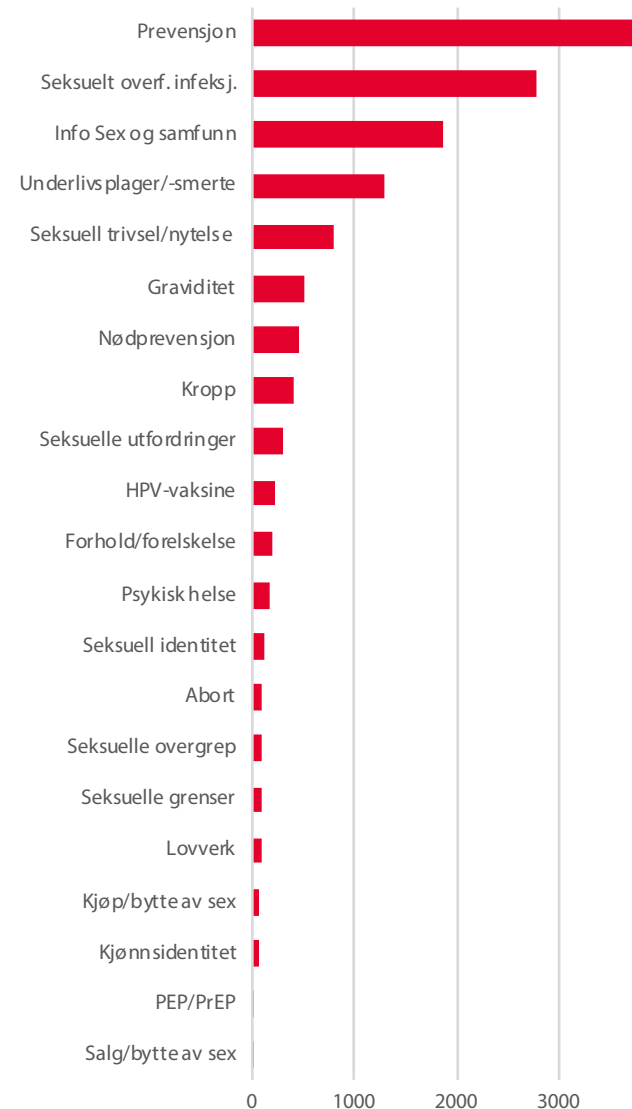
Det er flest jenter (77 %) som stiller spørsmål på chat. Det store flertallet er fra Østlandet (76 %). Det er flest unge som bruker tjenesten: 45 % var under 20 år, 51 % mellom 20 og 30 år og 4 % var over 30 år.

Veldig fint at det er en plattform man kan ta kontakt og få svar på spørsmål av fagfolk. Spesielt når man ikke har mulighet til å reise for å møte helsesøster/lege eller komme innom Sex og samfunn. Eller når man kun har ett spørsmål som man lurer veldig på.

Tilbakemelding fra chat-bruker

HVA SPØR CHAT-BRUKERNE OM?

Vi får mange av de samme spørsmålene på chat som i vanlige konsultasjoner på Sex og samfunn. 37 prosent av samtalerne handlet om prevensjon, 26 prosent om seksuelt overførbare infeksjoner.

Chatbot – alltid tilgjengelig

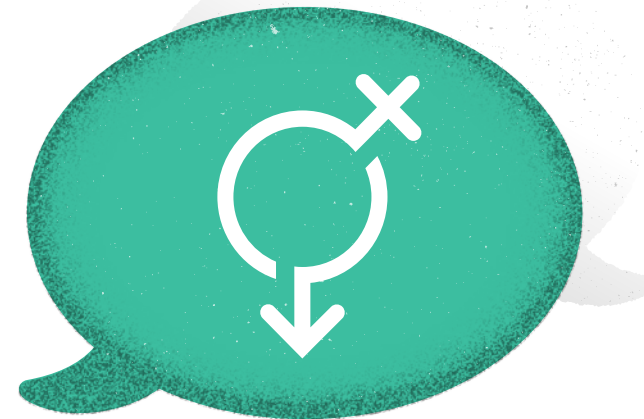
Om lag 40 % av alle spørsmål stilt via vår chat er relatert til prevensjon og nødprevensjon. På bakgrunn av dette utarbeidet vi i 2018 en chatbot som skal svare på spørsmål om prevensjon.

Ansatte ved Sex og samfunn har bygget chatboten på plattformen Kindly. Kunnskapsgrunnlaget er nettsidene sexogsamfunn.no og eMetodebok.no. Grunnlaget er brukt til utforming av chatbotens svar, strukturen til chatboten og kvalitetssikring av innholdet.

Chatboten ble lansert 30. november 2018 og hadde på én måned mottatt over 3 500 beskjeder fordelt på 900 henvendelser. De mest vanlige problemstillingene var Glemte prevensjon (13 %) og Informasjon og valg av prevensjon (11 %).

Målet vårt er at de som benytter vår chatbot alltid skal få svar på det de lurer på når det gjelder prevensjon, og chatboten skal til enhver tid gi faglig riktig og presist innhold. Dette krever at vi kontinuerlig kvalitetssikrer innholdet, og samtidig er videreutvikling og testing essensielt for at tjenesten skal holde det høye nivået vi ønsker.

Etter tilbakemelding fra brukerne ønsker vi også å videreutvikle chatboten slik at den i tillegg kan besvare spørsmål relatert til seksuelt overførbare infeksjoner, og vi håper vi kan få midler til dette i 2019.

Hei og velkommen til Sex og samfunns chatbot. Her kan du stille korte og enkle spørsmål om prevensjon. Skriv spørsmålet under eller trykk på en av knappene. For andre spørsmål snakk med helsepersonell på chat mandag til torsdag 10-20.

Ubeskyttet sex

Starte på prevensjon

Personvern

Ubeskyttet sex

Ved ubeskyttet sex eller mulig prevensjonssvikt kan det være risiko for graviditet og seksuelt overførbare infeksjoner. Noen ganger anbefales det å bruke nødprevensjon, andre ganger ikke. Her er en oversikt, men hvis man er usikker så snakk med en lege, helsesøster eller jordmor.

Velg et alternativ for å få et sikkert svar på hva du bør gjøre.

Glemte prevensjon

Brukte ikke prevensjon

Hvordan vite om man er gravid?

Hvordan vite om man er gravid?

Dersom man er usikker på om man kan være gravid anbefales det å ta en graviditetstest. Testen bør tas tre uker etter at man har hatt ubeskyttet sex, har hatt prevensjonssvikt eller brukt nødprevensjon for at den skal kunne gi et sikkert svar. En blødning avkrefter ikke en graviditet.

Denne chatboten kan ikke svare sikkert på spørsmål om man er gravid eller ikke.

Om graviditet

Graviditetstest

Glemte prevensjon

Nødprevensjon

Over 11 000 doser med HPV-vaksine

Jenter på 7. trinn fikk fra 2009 HPV-vaksinen i barnevaksinasjonsprogrammet. Fra 2016 ble det innført et opphentingsprogram der alle kvinner født i 1991 og senere også fikk tilbud om gratis HPV-vaksine, dersom de ikke hadde tatt vaksinen tidligere.

Sex og samfunn er ett av flere steder i Oslo som har gitt gratis HPV-vaksine til kvinner født i 1991 eller senere. De av disse kvinnene som ikke hadde tatt vaksinen tidligere fikk tilbud om å motta tre gratis doser med vaksine mot HPV-viruset.

Fra prosjektets start i oktober 2016 og ut 2018 var det blitt satt til sammen 11 385 doser hos Sex og samfunn. Det vil si et gjennomsnitt på 132 vaksinerte kvinner hver av de 86 lørdagene der det ble gitt vaksiner. Dette tilsvarer 3 % av alle HPV-vaksinene som ble gitt i hele Norge.

HVA ER HPV?

HPV (humant papillomavirus) er et virus som kan smitte til hud eller slimhinne. Noen varianter av HPV kan gi vorter i hud, for eksempel kjønnsvorter eller fotvorter. Noen få av virusvariantene som ikke gir vorter kan påvirke kroppens egne hud- eller slimhinneceller til å utvikle seg til kreft.

Det tar oftest mange år fra viruset smitter til det utvikler seg til kreft. Vi vet at noen av HPV-typene kan føre til kreft i livmorhals, skjede, kjønnslepper, penis, endetarm og i halsen. Av disse kreftformene er kreft i livmorhals den vanligste.

FOLKEHELSEMINISTEREN PÅ BESØK: I november deltok eldre- og folkehelseminister Åse Michaelsen og Folkehelseinstituttet på pressekonferanse hos Sex og samfunn. Statsråden fortalte om status for prosjektet, og hun minnet om siste frist for å ta første dose. Prosjektet fortsetter fram til 1. juli 2019, og er siste frist for å få tredje dose før prosjektet avsluttes.

PREVENSJONSGUIDEN

Sex og samfunns Prevensjonsguide er en brosjyre som er rettet mot brukere av prevensjon. Brosjyren omtaler alle prevensjonsmetoder, og inneholder informasjon om oppstart og bruk av prevensjonsmetodene samt nyttige tips. Målet er at informasjonen i Prevensjonsguiden skal gjøre det lettere for brukeren å velge riktig prevensjon.

Norsk og engelsk versjon av Prevensjonsguiden ble revidert i 2018, og brosjyren finnes i tillegg på urdu, polsk, somali, arabisk og tigrinja. Alle versjonene ligger tilgjengelig digitalt, og kan i tillegg kjøpes i papirformat.

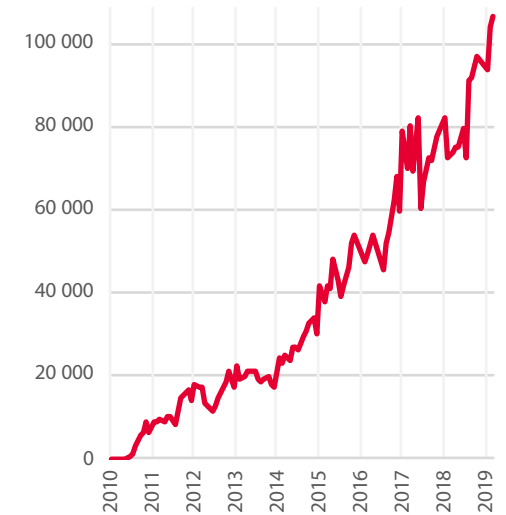
SEXOGSAMFUNN.NO

Sex og samfunns nettsider er svært hyppig brukt og antall sidevisninger i 2018 var 2,1 millioner, som var en økning på 10 % fra 2017. Antallet unike brukere økte med 27 % fra 2017 og totalt besøkte 950.000 unike brukere www.sexogsamfunn.no i 2018.

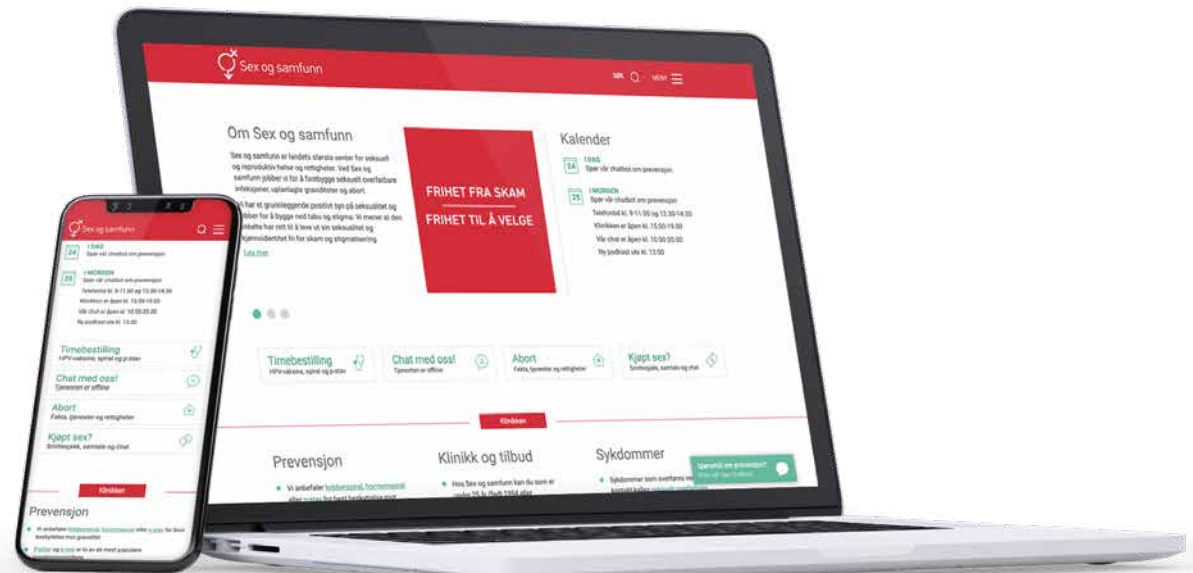
Nettsidene inneholder blant annet informasjon om de ulike tilbudene ved senteret, chat og chatbot samt informasjon om åpningstider og timebestilling. På sidene finnes også oppdatert informasjon om kropp, seksualitet, prevensjon, infeksjoner og abort. I tillegg til hoveddelen som er rettet mot pasienter, er det en egen del med ressurser og tilbud rettet mot helsepersonell og andre fagpersoner.

Mest lest på sexogsamfunn.no i 2018:

1. klamydia	130 641	6. gonoré	43 547
2. p-stav	130 454	7. mykoplasma	41 332
3. hormonspiral	114 136	8. kobberspiral	40 146
4. herpes	95 528	9. kjønnsvorter	37 249
5. p-piller	83 525	10. p-ring	33 764

Unike brukere av sexogsamfunn.no per måned fra 2010 til mars 2019. Nettsidene er en svært viktig informasjonskanal med i underkant av én million unike brukere per år. Bruken av nettsidene har steget svært mye de siste årene.

Unge ønsker langtidsvirkende prevensjon

Sex og samfunn mener at flere norsk kvinner burde bruke p-stav eller spiral istedenfor p-piller, først og fremst fordi de førstnevnte har en overlegen sikkerhet mot graviditet. I tillegg viser flere studier at langtidsvirkende prevensjon gir mer fornøyde brukere og at metodene er mer brukervennlige.

P-stav varer i 3 år og en spiral i opptil 5 år, og det er ingen mulighet for å gjøre feil, som for eksempel å glemme en pille. Spiral og p-stav har heller ikke de farlige østrogenbivirkningene som p-piller har, med økt risiko for blodpropp, hjerneslag eller hjerteinfarkt. Vi har derfor i flere år, i samarbeid med Helsedirektoratet, jobbet for å øke bruken av langtidsvirkende prevensjon på et nasjonalt plan.

BRUK AV SPIRAL HAR ØKT MEST

En stadig større andel av Sex og samfunns pasienter, som kommer for prevensjon, velger enten spiral eller p-stav. Til sammen fikk 1 425 kvinner satt inn langtidsvirkende prevensjon ved Sex og samfunn i 2018, fordelt på 712 spiraler og 713 p-staver. Dette er en økning på 256 % for spiral de siste 5 årene, og 124 % for p-stav i samme tidsrom.

BEHOV FOR OPPLÆRING

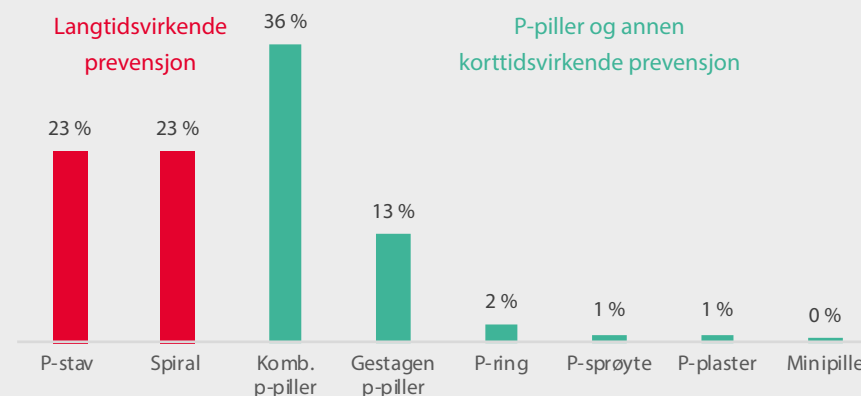
Vi mener at alle fastleger og helsestasjoner for ungdom bør kunne sette inn spiral og p-stav, men dette er ikke tilfellet i dag. I 2018 hadde 23 % av kvinnene som fikk satt inn spiral ved Sex og samfunn fått resept et annet sted, og var blitt henvist fra fastlege, skolehelsetjenesten, helsestasjon for ungdom eller sykehus. Tilsvarende henvisningsrate for p-stav var 26 %.

Flere internasjonale studier har konkludert med at leger og helsepersonell vet for lite om prevensjon og har mange misoppfatninger.

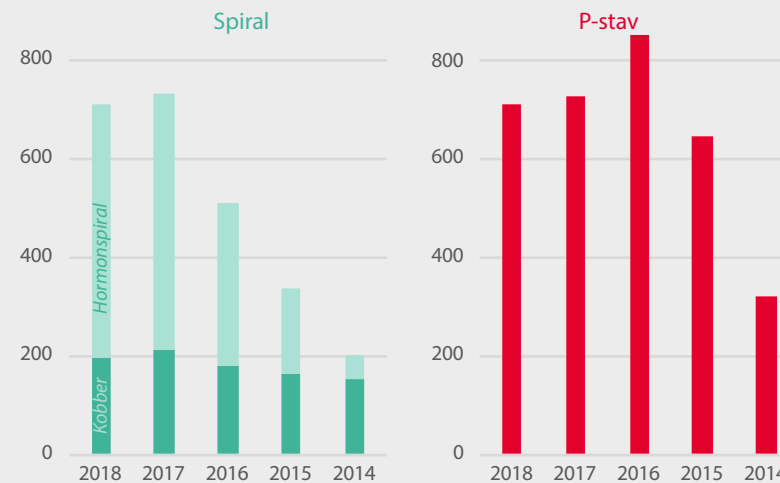
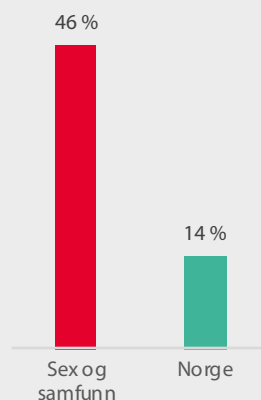
Sex og samfunn mener det eksisterer tre flaskehalser for å øke bruken av langtidsvirkende prevensjon (LARC):

- Manglende kunnskap om prevensjon og LARC hos brukerne
- Manglende kunnskap om prevensjon og LARC hos helsepersonell
- Manglende opplæring i prosedyrene for innsetting og uttak av LARC hos helsepersonell

Vi mener at alle kvinner i Norge bør ha det samme tilbudet om innsetting og fjerning av spiral og p-stav, uansett hvor i landet de bor. Derfor bør det fortsatt satses på kurs og praktisk opplæring av helsepersonell, slik at prevensjonskompetansen økes de kommende årene.

Hvilke prevensjonsmidler valgte pasientene ved Sex og samfunn i 2018?

Bruk av langtidsvirkende prevensjon ved Sex og samfunn er mer enn tre ganger høyere enn landsgjennomsnittet.

Fra 2014 til 2018 økte spiralbruken hos pasientene ved Sex og samfunn med 256 prosent. Bruken av p-stav økte med 124 % fra 2014 til 2018.

Rekordåret 2018

2018 ble et rekordår ved Sex og samfunn. Vi fant flere tilfeller av klamydia og gonoré enn noen gang før. Samtidig har aldri flere testet seg.

UNGE TAR ANSVAR

I 2018 kom det flere pasienter enn noensinne til Sex og samfunn for å teste seg for seksuelt overførbare infeksjoner. Nesten 18 000 personer var innom for å teste seg i 2018. Dette var en økning på 7,5 % fra året før. Økningen er gledelig og viser at unge i Oslo i økende grad tar ansvar for seg selv og sine partnere.

Antall tester varierte gjennom året, med august og januar som de travleste månedene. De periodene der flest tester seg er altså etter lengre ferier, og i forbindelse med studiestart. I august var det for første gang mer enn 2 000 personer som testet seg i løpet av en enkelt måned, med 2 095 personer som testet seg.

THE LAND OF CHLAMYDIA

Sommeren 2018 ble turister og reisende møtt med store reklameplakater på Oslo S der det sto: *Welcome to Norway! The land of chlamydia*. Norge har en av verdens høyeste forekomster av klamydia, mye på grunn av gode system for registrering og testing.

Tallene fra Sex og samfunn bekrefter på sett og vis påstanden i reklamen. I 2018 fant vi flere tilfeller av klamydia enn tidligere. Hele 1 914 personer fikk påvist klamydia, og dette var en økning på 11 % fra året før. Samtidig var det flere som testet seg. Dermed var forekomsten omtrent den samme som i 2017.

Det var flere kvinner enn menn som testet positivt på klamydia, 1 355 kvinner og 559 menn. Dette skyldtes at det også var flere kvinner enn menn som kom for å teste seg. Forekomsten av klamydia var derimot høyere hos menn (13 %) enn hos kvinner (10 %), og dette var uendret fra året før.

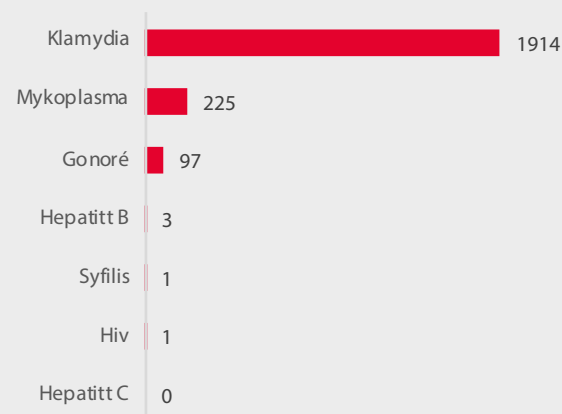
GONORÉ FORTSETTER Å ØKE

De siste årene har gonorétallene økt eksplosivt i Norge, selv om smittetallene foreløpig ligger langt under klamydia-tallene. Dette er likevel bekymringsverdig fordi gonoré er mer smittsomt og kan gi mer alvorlige komplikasjoner og følgetilstander enn klamydia.

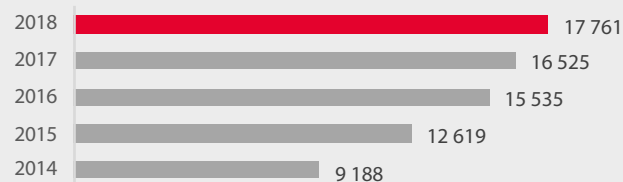
Gonoré har tradisjonelt rammet en noe eldre populasjon enn klamydia. I tillegg har sykdommen vært vanligst hos menn som har sex med menn, og få kvinner har blitt smittet de siste årene. Nå ser vi at den største gonoréøkningen skjer blant unge mennesker bosatt i Oslo. Trenden blir bekreftet av våre tall: i 2018 ble det påvist 97 tilfeller av gonoré ved Sex og samfunn, en økning på 41 % fra året før. Hos unge ser det også ut til at det langt flere blir smittet heteroseksuelt.

Dersom gonoré får fotfeste i den yngste delen av den seksuelt aktive populasjonen i Norge, vil vi kunne oppleve at gonoré blir like vanlig som klamydia blant unge.

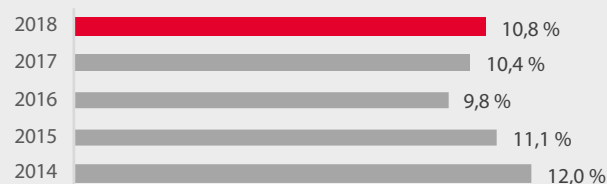
Mer enn 2 000 positive prøver

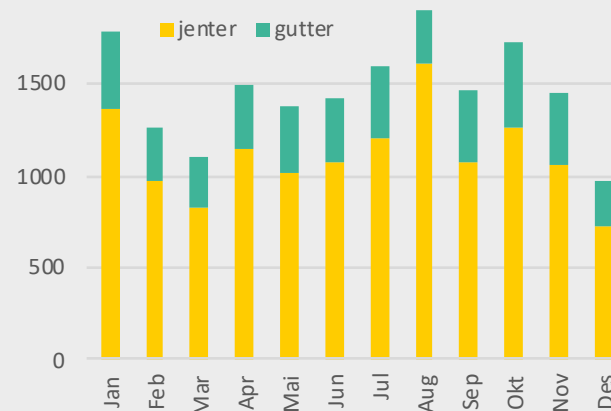
Antall klamydiaprøver

Forekomst av klamydia (prevalens)

Klamydiaprøver per kjønn per måned

UNDERVISNING

Undervisning er en av de tre hovedområdene i vår virksomhet, og vi jobber daglig med å formidle av vår kunnskap og kompetanse om seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Målet er at alle, uansett bosted, skal få god helsehjelp innen feltet.

Vår undervisning består blant annet av seksualitetsundervisning for 9. trinn i Oslo kommune, undervisning, kurs og arrangementer for helsepersonell, studenter i helsefag og andre relevante yrkesgrupper. Vi avholder månedlige Onsdagskurs, og i tillegg formidles kunnskap gjennom informasjonsmateriell, blant annet *Prevensjonsguiden*, *Prevensjonspermen* og *Metodebok for seksuell helse*.

KURS FOR MINORITETSETNISKE

Siden 2015 har Sex og samfunn tilbudt veiledning og undervisning om seksualitet, kropp og prevensjon til minoritetsetniske kvinner og menn. Målet er å styrke målgruppens kunnskap om seksuell helse, selvbestemt seksualitet, prevensjon, hvordan forebygge uønskede svangerskap og hvordan søke hjelp og veiledning dersom man blir uønsket gravid.

Siden prosjektets start har vi holdt undervisning for omlag 150 kvinner og 100 menn, og vi har brukt tolk i de fleste gruppene. Prosjektet er støttet av Oslo kommune.

Sex og samfunn holder også kurs for ansatte innen helse og velferd, som i etterkant har fortalt at de opplever en større trygghet i å tilnærme seg et tema som for mange oppleves som vanskelig og tabubelagt.

ONSDAGSKURS

Sex og samfunn har siden 2013 holdt Onsdagskurs siste onsdag hver måned. Kursene holdes av både eksterne fagfolk og av Sex og samfunns egne ansatte, og skal gi deltakerne faglig oppdatering på feltet seksuell og reproduktiv helse og rettigheter.

Tema ved Onsdagskursene i 2018 var blant annet seksuelle overgrep, trans, analsex, seksuell utvikling, bytte av sex og kroppspositivisme.

Etter ønske fra publikum begynte vi i 2018 å sende Onsdagskursene direkte på vår Facebook-side. Dette vil vi fortsette med i 2019.

Noen av Onsdagskursholderne i 2018: Ane Stø, Transastisk, Ulla Bjørndahl og Vi Tror Deg-stiftelsen.

PREVENSJONSPERMEN

Vi har utviklet Prevensjonspermen for å gi veiledere og pasienter en oversikt over de ulike typene slik at pasienten lettere kan ta et selvbestemt og informert valg om hvilken prevensjon som passer best for seg.

Prevensjonspermen inneholder alle prevensjonstyper på markedet, samt informasjon om hvert enkelt produkt. Informasjon om statens bidragsordning for prevensjon og Pearl Index er også inkludert i permen, i tillegg til illustrasjonsbilde av skjede og livmor, slik at veiledere kan demonstrere virkning av hormonell prevensjon og plassering av spiraler og p-ring.

KURS

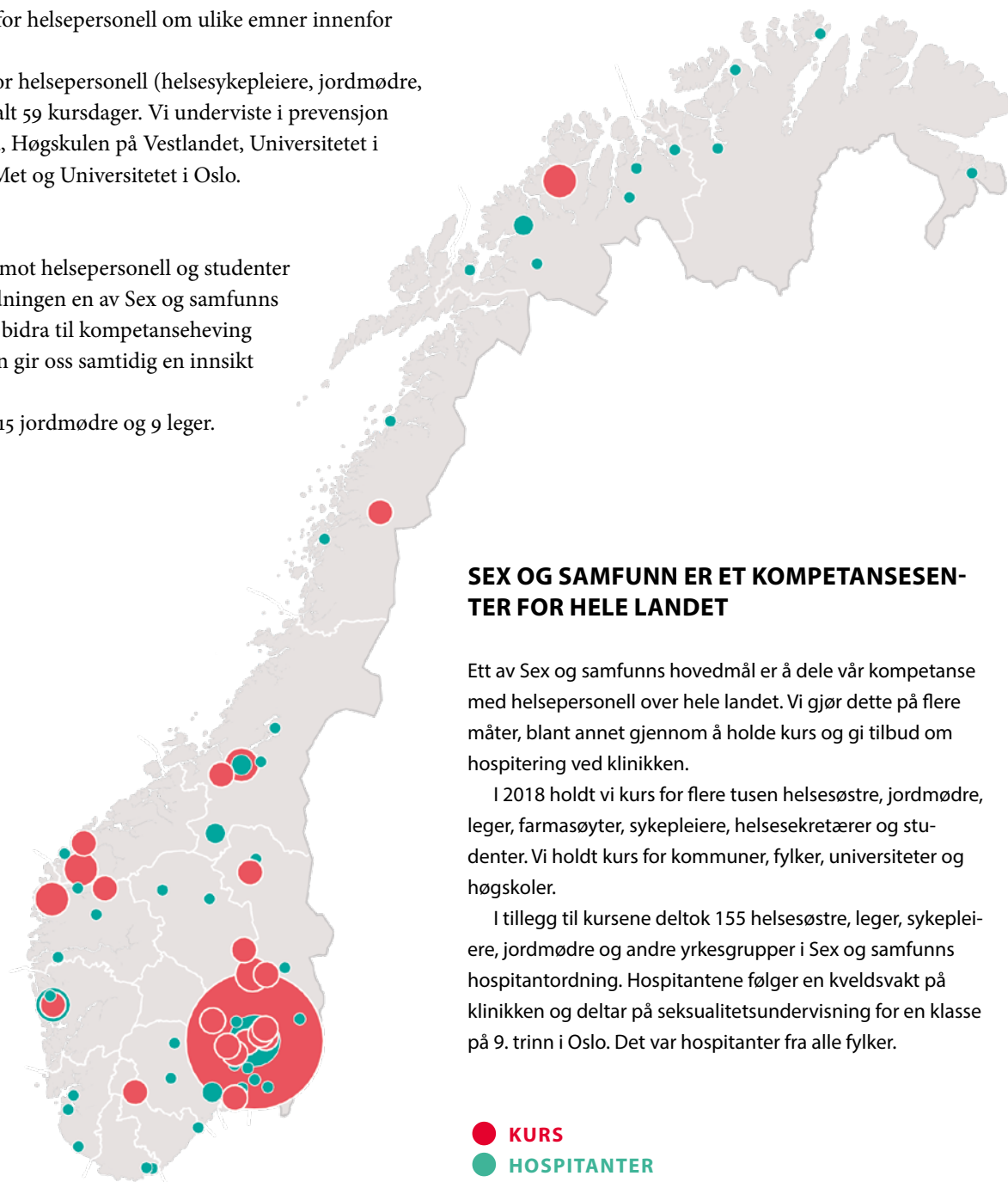
Sex og samfunn er en etterspurt aktør til å holde foredrag og undervisning for helsepersonell om ulike emner innenfor seksuell og reproduktiv helse og rettigheter.

I 2018 holdt vi undervisning om prevensjon, med hovedvekt på LARC, for helsepersonell (helsesykepleiere, jordmødre, leger, farmasøyter og sykepleiere) og helsefagstudenter over hele landet, totalt 59 kursdager. Vi underviste i prevensjon og LARC ni steder: Universitetet i Tromsø, NTNU i Trondheim og Ålesund, Høgskulen på Vestlandet, Universitetet i Stavanger, Universitetet i Sørøst-Norge, VID vitenskapelige høyskole, OsloMet og Universitetet i Oslo.

HOSPITERING

I mer enn 20 år har Sex og samfunn gjennom vår hospiteringsordning tatt imot helsepersonell og studenter fra hele landet. Sammen med kurs vi holder for eksterne, er hospiteringsordningen en av Sex og samfunns viktigste ressurser for å få delt erfaringer og kunnskaper fra klinikken, for å bidra til kompetanseheving hos ansatte som jobber innenfor seksuell og reproduktiv helse, og ordningen gir oss samtidig en innsikt i hva som skjer ute i kommunene.

I 2018 hadde vi 155 hospitanter fra alle fylker, blant annet 115 helsesøstre, 15 jordmødre og 9 leger. De fleste jobber ved helsestasjoner for ungdom og/eller skolehelsetjenesten.

SEX OG SAMFUNN ER ET KOMPETANSESENTER FOR HELE LANDET

Ett av Sex og samfunns hovedmål er å dele vår kompetanse med helsepersonell over hele landet. Vi gjør dette på flere måter, blant annet gjennom å holde kurs og gi tilbud om hospitering ved klinikken.

I 2018 holdt vi kurs for flere tusen helsesøstre, jordmødre, leger, farmasøyter, sykepleiere, helsesekretærer og studenter. Vi holdt kurs for kommuner, fylker, universiteter og høyskoler.

I tillegg til kursene deltok 155 helsesøstre, leger, sykepleiere, jordmødre og andre yrkesgrupper i Sex og samfunns hospitantordning. Hospitantene følger en kveldsvakt på klinikken og deltar på seksualitetsundervisning for en klasse på 9. trinn i Oslo. Det var hospitanter fra alle fylker.

● KURS
● HOSPITANTER

DETTE LURER NIENDEKLASSINGER PÅ

Temaene i undervisningen for niendeklassingene i Oslo er i stor grad fastsatt av Oslo kommune og er likt for alle klassene. Gjennom anonyme lapper får vi likevel muligheten til å snakke om det som opptar de unge i akkurat den klassen vi besøker. Selv om kunnskapsnivået varierer, ser vi at flere tema går igjen:

Er jeg normal? Har jeg for mye eller for lite utflod?
Har jeg for mye eller for lite kropps- eller kjønns hår?
Når bør jeg ha sex? Hvor mye? Hvordan har jeg sex?

Hvordan kan man
få krebste?

Kan man se på
en slapp penis hvor
lang / stor den er?

Er det vondt å
bruke tampong?

Er det vanlig
å onanere?

Hvorfor har folk
oral sex?

Når får
guttene
stør pikke?

Hvor mange
kondomer får
vi etter på.

Hva er
P-piller?

Kan man ha sex når
man har mensene?

Hvorfor synes folk
at dette er flaut?

Det finnes jo ulike kondomer,
men hva skal enkelte brukes til?

Hva er "greia" med 'fetish'?
Hvorfor har folk det, og hva
slags tilfredsstilling får de
der det?

Seksualitetsundervisning for niendeklassinger

Sex og samfunn er på vegne av Utdanningsetaten leverandør av seksualitetsundervisning til alle klasser på 9. trinn i Oslo kommune. Dette har vi tilbudt siden 1992, og i 2008 ble undervisningen gjort obligatorisk for alle skoler. Vår undervisning skal være et supplement til skolens egen undervisning om kropp og seksualitet. I 2018 underviste vi totalt 239 9. klasser.

Vi opplever at de vi møter i vår undervisning har relativt lite og ofte dårlige forhåndskunnskaper om sex og kropp. Vi bruker mye tid i undervisningen på å rette opp myter og feilinformasjon, og derfor er vi glade for at å bidra til at ungdommer får et mer realistisk og sunt forhold til kropp, seksualitet og forventninger enn det vi opplever at de har når vi kommer på besøk. Vi tror at jevnlig, oppdatert og helhetlig seksualitetsundervisning er en avgjørende del av løsningen.

Sex og samfunn er opptatte av å være relevante for målgruppen, og i 2018 etablerte vi blant annet fokusgrupper for å få tilbakemeldinger om hva vi bør legge vekt på i seksualitetsundervisningen vår.

Deltakerne i fokusgruppen ønsker at seksualitetsundervisningen skal fokusere mer på det følelsesmessige aspektet knyttet til sex og seksualitet, og synes i tillegg at dagens undervisning inneholder for lite om seksuell orientering og kjønnsidentitet. Ungdommene selv har også gitt tilbakemelding om at de gjerne vil ha mer informasjon om lovverket, for eksempel i forbindelse med overgrep og i forbindelse med spredning av nakenbilder.

Dersom vi skal lykkes med undervisningen må situasjonene vi snakker om og eksemplene vi skisserer være relevante for ungdommer og deres liv, akkurat her og nå. Fokusgruppene er svært viktige bidrag inn i dette arbeidet og vil fortsette med gruppene også i 2019.

Vi gjennomfører hvert semester en evaluering av vår undervisning, og i 2018 oppga de fleste (93 %) at de var fornøyde eller svært fornøyde med seksualitetsundervisningen fra Sex og samfunn. 92 % svarte at de lærte noe nytt. På spørsmål om hva elevene ønsket å lære mer om fikk vi følgende svar:

kjønnsidentitet seksualitet
seksuell overgrep
identitet porno
nakenbilder gutter følelser
kondom samleie
første gang forspill klitoris
stillinger
kjønns- abort
sykdommer
kjønn pubertet utflod debut
fødsel
sex alt
kroppspress voldtekt
ereksjon bivirkninger
omskjæring kropp forhold
hiv
orgasme
graviditet sexleketøy
 analsex grenser nettvett
lovverk mens

Superbrukere p-stav

Sex og samfunn har siden 2016 hatt et egetutviklet program for strukturert opplæring av helsepersonell som skal administrere langtidsvirkende prevensjon. Superbruker-programmet er støttet av Helsedirektoratet, og har som formål å få helsepersonell som kan utføre prosedyrene. Samtidig kan superbrukerne ta med seg kunnskapen til hjemstedet og dele kunnskapen ved å drive opplæring av kollegaer lokalt.

Superbrukeropplæringen starter med forberedelser (teori og øvelser) som deltakeren skal gjennomføre før ankomst ved Sex og samfunn. På selve opplæringsdagen får deltakeren sette inn og fjerne p-staver på pasienter, under veiledning, i tråd med Helsedirektoratets sertifiseringskrav.

61 SUPERBRUKERE

I 2018 reiste Sex og samfunn også ut til kommunene og ga superbrukeropplæring lokalt. Det er enten helsesykepleier, jordmor eller lege ved Sex og samfunn som gir opplæringen. Siden prosjektet ble startet i 2016 er det utdannet til sammen 61 superbrukere fordelt på 17 fylker. Et av våre mål for 2019 er å holde flere opplæringsdager ute i kommunene.

9 AV 10 SATT INN P-STAV

I januar 2018 gjennomførte vi en spørreundersøkelse blant de som mottok opplæring i 2016 og 2017, og her er noen av tilbakemeldingene:

- 89 % svarte at de satt inn p-stav etter opplæringen, 69 % av disse satt inn ca. 1 p-stav per uke, og 1 person svarte at vedkommende satt inn mer enn 5 per uke.
- 52 % svarte at de fjernet og byttet p-stav etter opplæringen
- 61 % av hospitantene hadde lært opp en eller flere av sine kollegaer.

Blant de som ikke satt inn, fjernet eller byttet p-stav svarte flere at dette skyldtes manglende lokaler og/eller utstyr, eller liten etterspørsel hos pasientene.

P-staven er liten, tynn, myk og bøyelig. Den er det sikreste prevensjonsmiddelet og virker i tre år.

Metodebok for seksuell helse

Sex og samfunn har helt siden oppstarten i 1971 hatt sin egen metodebok, i begynnelsen til internt bruk. I 1998 kom den første utgaven i bokform. Metodeboka er en håndbok i seksuell og reproduktiv helse, og brukes av helsepersonell som et læringsverktøy og et oppslagsverk i forberedelse til og i møte med pasienter.

Det er viktig at helsepersonell har gode norske oppslagsverk med kvalitetssikret fagkunnskap om prevensjon, og Metodeboka inneholder ny og oppdatert kunnskap fra nasjonal og internasjonal forskning.

Boka er pensum på flere av høyskole- og universitetsutdanninger for ulike grupper helsepersonell, og

Helsedirektoratet ønsker at Metodebok for seksuell helse skal være en standard for alle som jobber med prevensjon og seksuell helse i et livsløpsperspektiv.

eMETODEBOK

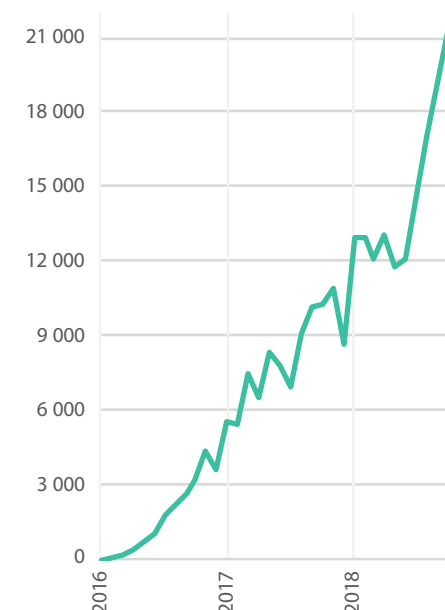
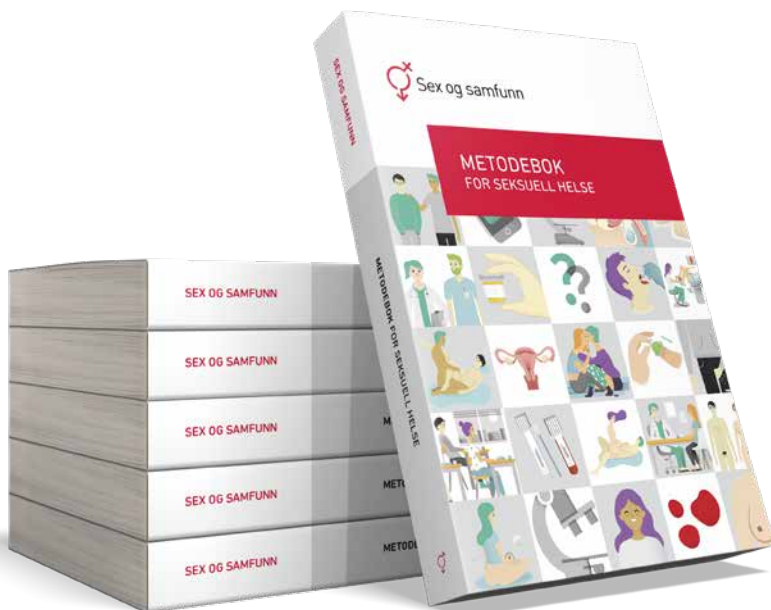
eMetodebok er en gratis og elektronisk versjon av Metodeboka som er støttet av Helsedirektoratet. eMetodebok.no har blitt oppdatert og kvalitetssikret gjennom hele 2018.

I 2018 hadde det elektroniske oppslagsverket 155 000 unike brukere og 560 000 sidevisninger. Brukerne var jevnt fordelt over hele landet. Bruken var økende, og det var en dobling i antall unike brukere sammenlignet med 2017.

Mest leste artikler i eMetodebok 2018:

1. Hormonspiral
2. Prevensjonsmidler
3. Prosedyre for innsetting og fjerning av p-stav
4. Journalvedlegg (sjekkliste for prevensjon)
5. Pasientinformasjon om prevensjon
6. Prosedyre for innsetting og fjerning avspiral
7. P-stav
8. Bakteriell vaginose
9. P-piller
10. Urinveisinfeksjon

Siden om hormonspiral ble lest 53 853 ganger i 2018!

Unike brukere av emetodebok.no per måned fra lansering i 2016

Mer enn 155 000 unike brukere var innom emetodebok.no i 2018. Nettsidene er primært rettet mot helsepersonell og er basert på Metodebok for seksuell helse.

Disse 155 000 brukerne leste til sammen over 560 000 sider. Den mest leste informasjonen er prevensjon og pasientinformasjon.

HFU-dagene 2018

I 2017 arrangerte Sex og samfunn den første nasjonale konferansen for helsestasjon for ungdom i Norge: HFU-dagen 2017.

I 2018 ble HFU-dagen til HFU-dagene, og ble arrangert 3. og 4. september når Riksscenen i Oslo ble fylt til randen med nesten 300 helsepersonell fra hele landet. Dermed har vi på to år fått etablert en konferanse hvor vi løfter seksuell og reproduktiv ungdomshelse til et nasjonalt nivå. Sex og samfunn arrangerer HFU-dagene fordi vi ønsker å bidra til at ansatte ved helsestasjon for

ungdom (HFU) og ansatte i ungdomshelsetjenesten får faglig påfyll, og vi vil skape en møteplass hvor kollegaer fra hele landet kan utveksle erfaringer og dele ideer.

Ulike tilbud ved helsestasjoner for ungdom var et av hovedtemaene for HFU-dagene 2018, og vi hadde invitert ansatte fra helsestasjoner over hele landet til å fortelle om deres tilbud og erfaringer. Publikum fikk blant annet en innsikt i håndtering av gonorréutbrudd i Skedsmo, mobil HFU for å nå sårbare ungdommer i Bergen og organisering av en egen klamydiadag ved HFU Førde.

Caroline Omberg snakket om forskjellen på sex og porno.

Agnes Giertsen fra Bergen fortalte om prosjektet Mobil HFU.

Byråd Inga Marte Thorkildsen åpnet HFU-dagene 2018.

Closing the orgasm gap, med islandske Sigga Dögg.

HFU-skolen

HFU-skolen var et nytt prosjekt i 2018, i første omgang som kurs for ansatte ved Oslos helsestasjon for ungdom, på sikt et tilbud for hele landet.

HFU-skolen er en gratis kursrekke på fem moduler, hvor hver modul varer én uke. To av fem moduler ble gjennomført i 2018, hvor temaet første uke var kommunikasjon og temaet for den andre uken var underliv, seksuelt overførbare infeksjoner og gynekologi.

Sex og samfunn etablerte høsten 2016 et samarbeidsforum for de kommunale helsestasjonene for ungdom i Oslo, fordi vi ønsket å skape en arena hvor vi kunne dele kunnskap og erfaringer. Gjennom dette forumet ble det tydelig at flere ønsket mer kompetanse på feltet seksuell og reproduktiv helse, og derfor tok Sex og samfunn initiativ til å starte HFU-skolen.

Målsetningen for prosjektet er todelt:

- Øke kompetansen hos de ansatte ved helsestasjon for ungdom i Oslo
- Bedre kommunikasjonen rettet mot målgruppen (unge i alderen 12-24 år)

Alle bydeler unntatt én har så langt deltatt på HFU-skolen. Basert på tilbakemeldingene vi har fått opplever vi at HFU-skolen så langt har vært svært nyttig for deltakerne. Ikke bare bidrar HFU-skolen til økt kompetanse, men det har blitt en møteplass hvor deltakerne kan dele erfaringer med kollegaer i andre bydeler og hvor de kan lære hverandres helsestasjoner å kjenne.

Tema for de fem modulene er:

- Kommunikasjon
- Underliv og seksuelt overførbare infeksjoner
- Sexologi
- Prevensjon
- Minoriteter

HFU-skolen er støttet av Oslo kommune, og byrådet har anbefalt at ansatte ved HFU skal få anledning til å delta på skolen og at arbeidsgiver skal legge til rette for dette. Politisk støtte fra byrådet har vært svært viktig for at ansatte ved helsestasjonene har kunnet delta på skolen.

På sikt håper vi at HFU-skolen både skal bli landsdekkende og gi studiepoeng til relevante yrkesgrupper.

*Kan ikke tro at det er gratis.
Det er jo en enorm gavepakke.
Kjenner meg så heldig som har
fått være med.*

Helsesøster, deltager på HFU-skolen

*Det er virkelig så bra kurs. Lærer
mer her enn på flere år på skolen.
Konkret info. Engasjerte, positive
forelesere. Blir bedre og bedre!*

Sykepleier, deltager på HFU-skolen

Sex og samfunn

30. november 2018

Kursuke to av HFU-skolen er overstått og (bak det litt uklare bildet): se så klare vi alle er for helg!

Denne uken har [Trine](#) og [Marius](#) snakket om seksuelt overførbare infeksjoner, underliv og gynekologi; og kursdeltakerne har blant annet øvd seg på å ta halsprøve og blodprøve.

Takk for nok en morsom uke i HFU-skolen!

Liker

Kommenter

Del

Sex og samfunn

27. november 2018

Fra HFU-skolen i dag: [Birgitte Overland](#), helsesøster ved Helsestasjon for ungdom i Bydel Grünerløkka, tar halsprøve for gonorré av leder for Oslo kommunes helse- og sosialkomité, [James Stove Lorentzen](#).

Liker

Kommenter

Del

PÅVIRKNINGSARBEID

Selve grunnlaget for å etablere Sex og samfunn var for å påvirke feltet seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, både i praksis men også politisk. I tillegg jobber vi også med å sette dagsorden i samfunnsdebatten for øvrig, og er opptatte av å dele av vår kunnskap i ulike mediekkanaler.

I 2018 jobbet vi for følgende tre kjernesaker i vårt politiske arbeid:

- **Bedre tilgang til prevensjon for unge under 16 år**, slik at også de under 16 år inngår i statens subsidieordning for prevensjon. I tillegg mener vi at også helsesøstre og jordmødre bør kunne skrive ut prevensjon til unge under 16 år. I dag er det kun lege som kan gjøre dette, noe som bidrar på å begrense tilgang til prevensjon for de under 16 år.
- **Styrke helsestasjon for ungdom**, slik at alle unge, uansett bosted, skal ha god tilgang til helsetjenester, og alle helsestasjonene skal tilby et minimum av tjenester, inkludert gode åpningstider og tilgjengelig helsepersonell. En styrking av helsestasjon for ungdom inkluderer også at ansatte får økt kompetanse og kunnskap om seksuell helse.
- **Øke andelen gutter som bruker helsevesenet**, inkludert helsestasjoner for ungdom. Økt bruk av helsetjenester vil ha en positiv effekt på gutter og menns helse videre i deres liv, og helsetilbudene må også inkludere seksuell helse.

POLITISK ARBEID I OSLO

I vårt politiske påvirkningsarbeid jobber vi parallelt med nasjonale og lokale spørsmål. Ofte ser vi at lokale vedtak kan bidra til nasjonale prosesser, og i 2018 opplevde vi at Oslo kommune fattet to vedtak som vi gjerne ser at nasjonale myndigheter følger:

- Som et prøveprosjekt får unge under 16 år i Oslo gratis prevensjon.
- Oslo kommune har uttalt at de vil se på organiseringen av byens helsestasjoner for ungdom, for å sørge for godt og likeverdig tilbud for alle. Denne vurderingen kom i etterkant av en felles kronikk fra ungdomspolitikere i byen som ytret ønske om å redusere antall helsestasjoner for å skape et større fagmiljø og bedre tilbud.

Sex og samfunn møtte ungdomspartiene i Oslo for å diskutere hvordan byens helsetilbud til unge kan bli bedre.

OSLO
Avisa for deg med ❤️ for Oslo

DIN BYDEL DEBATT FOTO/TV JOBB I OSLO OSLOBYEN OM OSS

Helsestasjon Tine Tjørnsvik Dahl starter et prøveprosjekt med gratis prevensjon til ungdom under 16 år. Ungdomspartiene Høyre Jørgensen Bergum (1-4), Høyre Samset og Tine Tjørnsvik er svært glade for initiativet fra byråden. Foto: Christian Røper

Kondomer, p-stav eller p-piller? Nå får Oslo-ungdom under 16 tilbud om gratis prevensjon

Samtlige av byens ungdomspartier mener det er på høy tid å se på hvordan helsestasjonstilbudet til Oslos unge er organisert. Illustrasjonsfoto: Jevnaker kommune / flickr

— For dårlig kvalitet på helsestasjoner for unge, mener samtlige ungdomspartier i Oslo

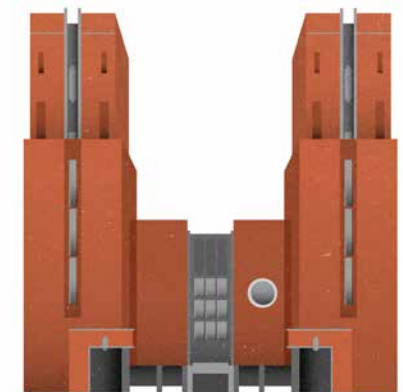
Bekymrede ungdomspolitikere fra alle partier i Oslo ønsker færre, men bedre bemannede helsestasjoner i Oslo.

POLITISKE INNSPILL

Sex og samfunn har siden vi ble etablert jobbet med å løfte tema som prevensjon, abort, seksualitet og seksuell opplysning på den politiske arenaen.

Vi leverer høringsuttalelser og -innspill til partipolitiske program og relevante handlingsplaner og strategier, både lokalt og nasjonalt. Vi opplever ofte at våre innspill tas med i videre prosesser og at vi er en relevant høringsinstans.

Gjennom jevnlige møter med sentrale beslutningstakere diskuterer hvordan vi sammen kan sørge for best mulig seksuell og reproduktiv helse og rettigheter for alle som bor i Norge.

STJERNESPEKKET SHOW

Skamløsprisen 2018 ble arrangert på Riksscenen i Oslo. Konferansier Else Kåss Furuseth ledet oss igjennom et stjernespekket og skamløst show:

- Kathrine Aspaas: *Den emosjonelle revolusjon*
- Else i en skamløs prat med Nanna Klingenberg, Rosa kompetanse og Anette Remme, Unge funksjonshemmede
- Trude Slettvoll Lien og Susanne Demou Øvergaard: *Viva la Vulva – en skamfjerner?*
- Transtastisk: *Trans og skamløs*
- Tore Holte Follestad: *Hurra, du har fått klamydia!*
- Jonas K. Bergland og Kaveh Rashidi: *Manus om anus*
- Vi Tror Deg: *Vinner av Skamløsprisen 2017*
- Else i en skamløs prat med Trond-Viggo Torgersen
- Utdeling av Skamløsprisen 2018
- Avslutningskonsert med Mikhael Paskalev, Jonas Alaska og Billie Van

Else Kåss Furuseth var konferansier og entret scenen som en kjempepenis.

Kaveh Rashidi og Jonas Kinge Bergland delte historier fra sin bok *Manus om anus*.

Vinneren av Skamløsprisen får 10 000 kr og et hederstrofé.

Else Kåss Furuseth i skamløs prat med Trond-Viggo Torgersen.

Mikhael Paskalev, Jonas Alaska og Billie Van avsluttet dagen.

Skamløsprisen 2018

Carina Elisabeth Carlsen er humanist og kroppspositivist, og jobber for at alle skal bli akseptert for den de er. Hun ønsker å bryte ned vrangforestillinger og utfordre forutinntatte holdninger, nettopp for at mennesker som ikke passer inn i vedtatt samfunnsnormer skal slippe å føle skam. Skamfølelse gjør det vanskelig å være trygg både på seg selv og sine omgivelser, og er opphav til psykisk uhelse. Dette har Carina grepet tak i, og jobber forbilledlig for at alle mennesker skal kunne elske og akseptere seg selv. Hun er også en fin talsperson for psykisk helse og det å være annerledes.

Med denne teksten ble Carina våren 2018 nominert til Skamløsprisen. Juryen, bestående av Andrea Voll

Voldum fra Vi Tror Deg-Stiftelsen, Kaveh Rashidi, Simen Hunding Strømme, Emil Johnsen, Else Kåss Furuseth, Noah Lindaas, Kathrine Aspaas og Maria Røsok, valgte så ut henne blant topp 3 og deretter var det publikums tur til å bestemme da vi åpnet for avstemming i juli.

De tre finalistene, Carina, Mia Landsem og PUST UT, fikk hver sin dag hvor de fikk bruke Sex og samfunns Instagram-konto til å presentere og promotere seg selv. Carina arrangerte blant annet bikini-og-badebukse-dagen i Spikersuppa i Oslo.

4. september, på Verdens seksuelle helsedag, stakk Carina av med Skamløsprisen 2018.

Hurra for kroppspositivisme!

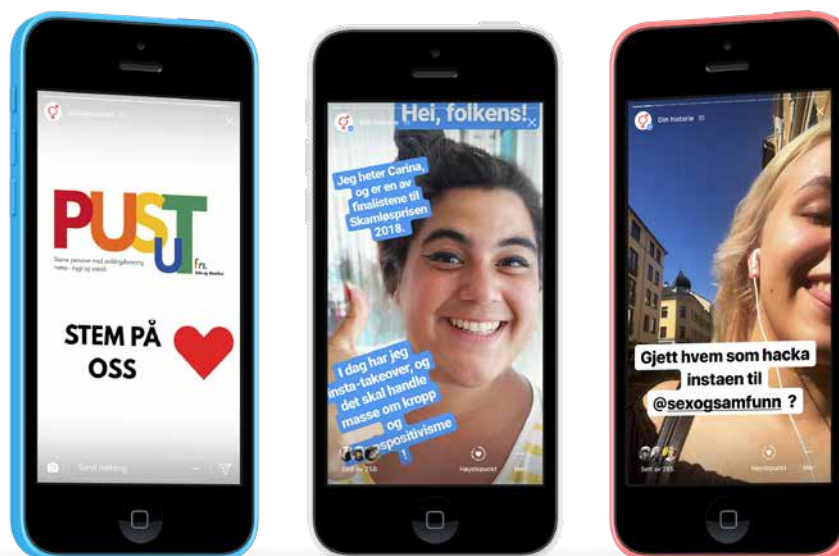

Fikk pris: Carina er årets mest skamløse

Kroppspositivist, burlesque-danser og samfunnsdebattant Carina Elisabeth Carlsen er vinneren av årets Skamløspris.

Carina Elisabeth Carlsen vant Skamløsprisen, her sammen med de to andre finalistene, PUST UT og Mia Landsem.

Instatakeover: De tre finalistene til Skamløsprisen fikk lov til å ta over Instagram-kontoen til Sex og samfunn én dag hver for å nå ut med sine budskap.

HKH Kronprinsesse Mette-Marit er Skamløsprisens høye beskytter.

The unknown greatness of the clitoris

*You probably think of it as a tiny knob.
But this particular knob is just the tip of an iceberg.
And what an iceberg!
We're talking about the iceberg of pleasure,
sexual maturity and self-respect.*

Slik åpnet Maria Røsok sin Tedx om klitoris. TedxOslo ble arrangert 5. mai 2018, og videoen er siden sett over en halv million ganger!

Klitoris er det eneste organet som kun er til for å skape nytelse. Likevel finnes det lite kunnskap om klitoris, og Sex og samfunn har tatt på seg oppgaven med

folkeopplysning. I tillegg til Tedx, har Maria også holdt PechaKucha og klitoris har vært med oss til Arendalsuka hvor det ble laget en reportasje for NRK-programmet Ekko. Vi har i tillegg delt ut klitoris-modeller til helsepersonell og studenter i helsefag.

The unknown greatness of the clitoris ligger på YouTube.

Viva lu vulva – ei selfiebu

Vulva er de ytre og indre kjønnsleppene, klitorishodet, urinrøret og skjedeåpningen. Og hvordan ser egentlig en vulva ut? Fakta er at alle vulva er forskjellige, og nettopp dette ble bakgrunnen for at Skeiv Verden og Sex og samfunn lanserte *Viva la Vulva - ei selfiebu* i april 2018.

Hvorfor? I dag ser vi at mange blir påvirket av porno og filmer der vulvaer blir framstilt som «perfekte» og hårløse, hvor kjønnsleppene er lyserosa, jevne i fargen og helt synkrone. Og anus er selvfølgelig bleket og delikat. Men er det sånn de fleste ser ut?

Vi har ønsket å samle inn en fargerik samling anonyme bilder av vulva, for å vise frem mangfoldet av underliv i Norge. Gamle som unge, hårete og hårløse,

faste og hengende, lyse og mørke vulvaer har blitt foreviget i fotoboksen i løpet av 2018. Alle med vulva kan ta bilde, men det er 18 års aldersgrense og skriftlig samtykke må gis i forkant.

Det overordnede målet med å samle inn vulvabilder har vært å sette kvinners seksualitet på dagsorden, å opplyse, skape debatt og oppmerksomhet, og med dette hjelpe oss med å løfte ulike problemstillinger knyttet til vulvaeieres kropp, seksualitet, seksuelle identitet og seksuelle helse opp og fram.

Viva la Vulva har siden lanseringen vært til stede på Oslo Pride, Arendalsuka, Skeive Sørlandsdager, HFU-dagene, Skamløsdagen og Arctic Pride i Tromsø.

Disse står bak Viva la Vulva: Trude Slettvoll Lien (Sex og samfunn), Susanne Demou Ødegaard og Kaja Glenne Lund (Skeiv Verden).
Foto: Reidar Engesbak/BLIKK

Viva la Vulva

Initiativtakerne har holdt innlegg, sittet i debattpanel og gitt kvinner fra nesten hele landet muligheten til å ta en vulvaselfie.

Fotoboksen er støttet av Fond for gode formål og er designet og bygget av Kaja Glenne Lund og Susanne Demou Ødegaard.

Video
Sporten
Underholdning

[Forsiden](#) > [Nyheter](#) > [Innenriks](#)

Med denne stolen kan du ta selfie av underlivet

Håpet er at selfiene vil bidra til at unge kvinner og jenter blir mindre usikre på hvordan underlivet deres ser ut.

Nasjonalt SRHR-nettverk

Sex og samfunn etablerte 8. desember 2016 Nasjonalt nettverk for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR). Nasjonalt SRHR-nettverk er et åpent nettverk for organisasjoner, institusjoner, enkeltpersoner samt politiske parti og deres relevante utvalg. I 2018 bestod nettverket av totalt 104 medlemmer fra hele landet.

Det arrangeres to medlemsmøter årlig, og kjernegruppen møtes i tillegg opptil fire ganger årlig.

Nasjonalt SRHR-nettverk følger politiske prosesser og annet arbeid som er relevant for våre arbeidsområder. Der vi har mulighet, samler vi vår bredde og felles kunnskap til å svare på høringer og komme med politiske innspill. Nettverket leverte totalt 10 felles høringsinnspill i 2018. Til sammenligning ble det levert

fire felles høringsinnspill i 2017. Det ble i tillegg arrangert et innspillmøte på Stortinget, hvor 26 medlemmer av nettverket møtte opp for å snakke med politikere.

I 2018 fikk Sex og samfunn midler fra Helsedirektoratet til å drive Nasjonalt SRHR-nettverk, og disse ble blant annet brukt gjennom deltakelse på Arendalsuka.

Arendalsuka er en politisk møteplass hvor aktører innen politikk, samfunns- og næringsliv møtes til samtaler og debatter. Nasjonalt SRHR-nettverk ønsket også å være til stede og bidra til å sette dagsorden, og vi besluttet derfor å bruke noen av midlene fra Helsedirektoratet på å arrangere «Bli med og snakk om sex på Arendalsuka 2018» torsdag 16. august.

BLI MED OG SNAKK OM SEX PÅ ARENDALSUKA 2018			Torsdag 16. august
			Eureka kompetanse
Korridor 1	Korridor 2	Korridor 3	
08:30 FRI - Rosa kompetanse: Bli en inkluderende arbeidsplass	Nasjonalt SRHR-nettverk: Fra prat til handling: seksualitet hele livet	09:00 SMU: Kjønn, seksualitet og minoritetstest	
10:00 SMU Norge: Fetisjisme og filosofi	Landgruppen av helsesentre NSH: Sexlivet - helsesentre tar ansvaret hele veien	Norsk forening for klinisk sexologi: Hva er seksual forenkelt?	
11:00 Sex og samfunn og Skriv Vinden: Viva la Vulva - et seffebud	11:30 Pro Sentret: Kan god seksualitetsundervisning forebygge kjøp og salg av sex?	Sex og samfunn og Vulvaklinikken: Når sex bare er vondt	
12:00 Akksept: Hiv og seksualitet		Sustainable passions: Veien til et positivt samfunn	
13:00 SRHR - Ser du noe? Seksualitetsundervisning - en statusoppdatering!	Ungt funksjonshemmede: Sex som fungerer - et læringsverktøy som gode samtaler med ungdom med nedsett funksjonsevne	Kolonnefontene: Abortloven 40 år - Hvilke kamper gjenstår?	
14:00 DOK: Voldtekt - et folkehelseproblem	Softekan Tryggers: Forebygging av seksuelle overgrep blant ungdom		
15:00 Lifestillingsentrev: Holdninger og levekår for LGBT personer - Hva vet vi og hvor går veien videre?	SMU Norge: BDSM og fetisjisme - snakk om det!		
			Nasjonalt SRHR nettverk

36 aktører gikk sammen og arrangerte totalt 18 arrangement som til sammen tiltrakk 400 publikummere.

Vulvaforum

Vulvaforum er et uavhengig tverrfaglig forum for helsepersonell som jobber med vulvaplager. Forumet ble opprettet i 2003, men ble stiftet som en forening i 2018. Vulvaforum har et tverrfaglig styre, hvor også Sex og samfunn er representert.

Vulvaforum ønsker at de som rammes av vulvalidelser skal få et bedre tilbud og raskere hjelp i Norge. Vi ønsker å opprette tverrfaglige vulvaklinikker rundt i landet, samt bedre de to klinikkene som eksisterer. I Sverige og Danmark finnes et bedre tilbud enn hva vi har her. Jo tidligere man får hjelp, jo større sannsynlighet er det for at

pasientene blir bedre.

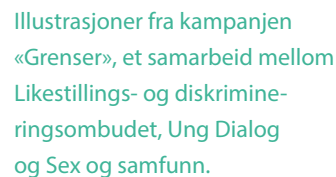
I 2018 har Sex og samfunn og Vulvapoliklinikken holdt flere foredrag i regi av Vulvaforum for å øke bevisstheten rundt vulvalidelser, blant annet på Arendalsuka med arrangementet «Når sex bare gjør vondt» og på Norske Kvinners Sanitetsforenings seminar «Vondt men ikke prioritert».

Vulvaforum jobbet også i 2018 med Vulva.no, en nettressurs for både helsepersonell og pasienter som ønsker informasjon om vulvaplager, behandling og behandlere i Norge. Vulva.no vil lanseres i starten av 2019.

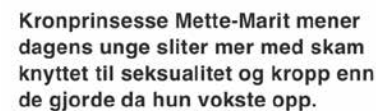
Møte i Vulvaforum. Leder Anne Lise Helgesen foran til høyre, og styremedlem Trine Aarvold fra Sex og samfunn til venstre.

Grappa bidro i tillegg til samarbeidsprosjektet «Grenser», som var en kampanje rettet mot russeren. Bak prosjektet stod Likestillings- og diskrimineringsombudet, Ung Dialog og Sex og samfunn.

Kronprinsessen på besøk

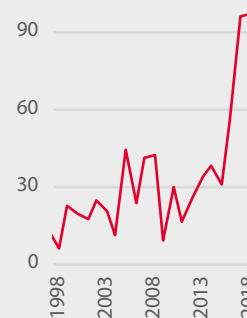
Initiativet til besøket kom fra Kronprinsessen selv, som var engasjert og stilte mange gode spørsmål.

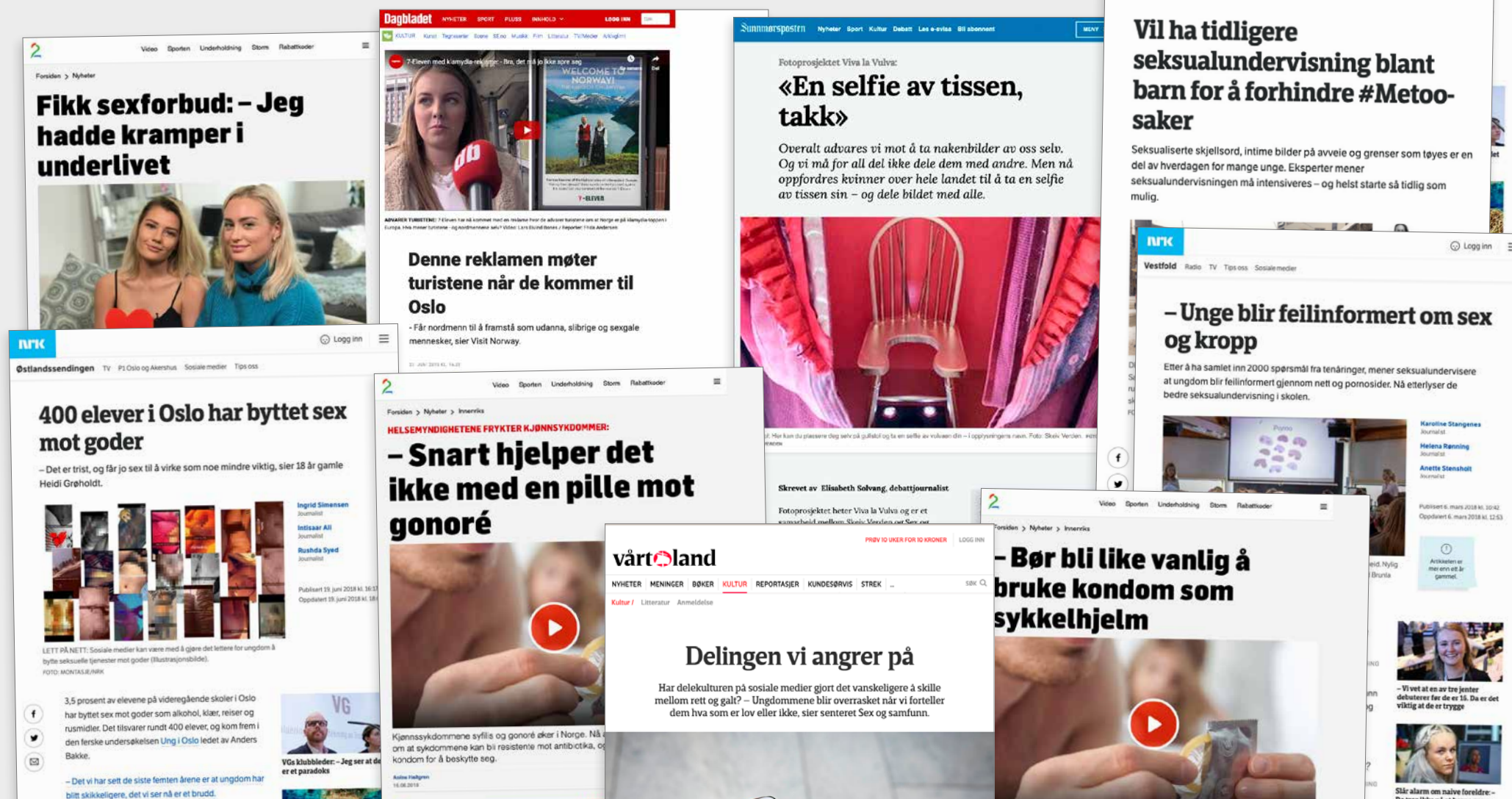
29

Medieoppslag i 2018

Kunnskaps- og informasjonsformidling er en viktig del av Sex og samfunns arbeid. Vi har som mål å nå ut til mange ulike grupper med god og oppdatert informasjon om seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Vi ønsker å bidra til at beslutningstakere og aktører skal ta politiske og økonomiske avgjørelser basert på fagkunnskap. En annen viktig del av samfunnsoppdraget vårt er å nå ut med riktig informasjon til pasienter og helsepersonell, og det er derfor viktig for oss å bidra i debatter. Sex og samfunn er ofte i mediebildet, her er et lite utvalg av medieoppslag og -opptredener fra 2018.

Antall siteringer i riksdekkende aviser siste 20 år

Kobberspiralsaken: Mens vi venter på Høyesterett

Alle kvinner i Norge har rett til å få prevensjonsveiledning av sin fastlege. For noen kvinner er kobberspiralen det aller sikreste hormonfrie valget.

MARIA ROSOK
TILDE BROCH ØSTBORG
PATRI ALMES-KATSAVI
THORBJØRN BROOK STEEN

Viktigst av alt er pasientens rett til prevensjon

I sitt siste innlegg i Dagsavisen påstår Magnar Kleiven at det først nå har gått opp for oss hvilken effekt en kobberspiral kan ha. Dette er feil.

MARIA ROSOK
TILDE BROCH ØSTBORG
PATRI ALMES-KATSAVI
THORBJØRN BROOK STEEN

Vi sa allerede på Dagsnytt atten i slutten av august at kobberspiralen kan brukes som nødprevensjon, altså etter et egg er befruktet. Det har vi aldri bevisst, men vårt poeng har hele tiden vært at kobberspiralens primære funksjon er å hindre at befruktning skjer. Fordelingen er også tydelig her.

DAGEN NYHETER DAGENSDEBATT E-AVIS/ARKIV

Leger må ta pasientens perspektiv

Skrivet av: **Thorbjørn Brook Steen**, overlege, spesialist i gynekologi og fødselshjelp, Helse, Tilde Broch Østborg, lege i seksualmedisin, ledestillende overlege, Maria Rosok, daglig leder, Sex og samfunn, og Patri Almås-Katsavi, overlege

ons 12. Sep. 2018, kl. 00:00 - ons 12. Sep. 2018, kl. 18:51

Siden det også er vitenskaplig dokumentert at mye annen behandling av fertile kvinner kan føre til uønskede aborter, bør reservasjonen etter vår mening bestå i en total reservasjon mot å ha fertile kvinner som pasienter.

Svar til Dagens lederartikkel 10. september 2018.

vårtland Søk i våre nyhetsdatabaser Vårt eget innlegg MEN PRIOR

Kobberspiral virker ved at spermier drepes

Publisert 06. sep. 2018

Slikvar av Britt-Ingrid Neukirch, professor dr. med., og Maria Rosok, daglig leder, Sex og samfunn.

«Sex og samfunn» har sett seg inn i rettsaken de kommenterer for de slaver i arbeid», uttaler advokat Håkon Bliken i Vårt land 6. september. Bliken er advokat for legen Katarzyna Iachonowicz, som mottar jobben som fastlege fordi hun av samvittighetsgrunner nekter å sette inn spiral.

Vi har aldri påberopt oss å benytte kompetanse til å kommentere rettsaker, men

SMÅKBITER FRA VÅRT TURPROGRAM

Santiago de Compostela
Santiago de Compostela er en av de fire hellige steder i verden. Det er et av de mest besøkte stedene i verden.

vårtland Søk i våre nyhetsdatabaser Vårt eget innlegg MEN PRIOR

Ikke påstå at kvinner ikke tar ansvar

«I dag er det ingen norske kvinner som ikke vet hvordan barn blir skapt. Likevel gamler de med ubeskyttet sex», skriver Liv Wergeland Sørbye i Vårt Land 25. oktober.

Publisert 16. sep. 2018

Videre sammenligner hun det å ha ubeskyttet sex med å kjøre med premie. Å påstå at alle kvinner opter uansvarlig, at de har ubeskyttet samleie og bruker abort som en angrepet, er ikke greit.

SMÅKBITER FRA VÅRT TURPROGRAM

Tale Stoa

Psykiatrisk sykepleier

Aftenposten

AFTENPOSTEN.NO
Sexarbeid har blitt sett på som noe uetisk og perverst. Hvorfor kjøper noen mennesker sex?

Aftenposten A-magasinet Debut Sport Klønnings Vinnerebud Meny

Angrepille er ikke abort

Nina Kristiansen tar i sitt debattinnlegg «Tidlig informasjon om svangerskap og abort» en viktig rolle for kvinner. To professorer ser ikke hvorfor. «I til orde for å gi kvinner tilgang til tidlig og best mulig informasjon for å spare dem for bekymring og belastende aborter. Vi er opptatt av at kvinner skal få best mulig informasjon og at de skal spares for bekymringer og belastninger, og det er nettopp derfor vi må korrigere en viktig opplysning i Kristiansens tekst.

Å hevde at angrepillen er «en enkel og sikker metode for en svært tidlig abort» er nemlig direkte feil. Angrepillen virker ved å hemme eller forsinke eggloosningen, og en befruktning finner dermed aldri sted.

Vi kan derfor ikke tillate at angrepillen omtales som en tidlig abort, og når det risikere å sende et signal til kvinner som, av en eller annen grunn har tatt eller i fremtiden vil ta en angrepille, om at de tar en svært tidlig abort. Det gjør de altså ikke.

Britt-Ingrid Neukirch, styreleder, Sex og samfunn, og Marius Johansen, medisinsk faglig ansvarlig lege, Sex og samfunn

Fortsatt uenighet om kobberspiral

Vi takker Magnar Kleiven, generalsekretær i Norges Kristelige Legeforening (NKLF), for hans svar på innlegget vårt, publisert i Dagsavisen torsdag 6. september.

MARIA ROSOK
TILDE BROCH ØSTBORG
PATRI ALMES-KATSAVI
THORBJØRN BROOK STEEN

AMELIA HAILE
Seksualunderviser, Sex og samfunn

Spiralnekt i Høyesterett

Spiralnekt i Høyesterett

Marius Johansen
lege, Sex og Samfunn

Tore Holthe Follstad
seksualisk rådgiver, Sex og samfunn

Foreldre må snakke til ungdom om nettvett

ÅLESUND 11*

Tore Holthe Follstad
Assisterende daglig leder, Sex og samfunn

Spiralnekt i Høyesterett

Sex og samfunn
9. mai 2018

Trine var i går gjest på Praktisk info med Jon Almaas, og de snakket blant annet om penisstørrelse. Se klipp fra sendingen her!

HVA ER NORMAL PENISLENGDE?

Når man går å sammenligner seg selv i dusjen, så ser man jo bare slappe penisser.

TIRSDAGER 21.30 **play** **N**

